

Back on Track

Wouter Vanclooster
vzw Oranjehuis
30 september 2025

opgroeien.be

Opgroeien

Vlaanderen
is kansrijk opgroeien

Inhoudstafel

Inhoudstafel	2
1. Inleiding: maak kennis met de praktijk	3
2. Praktijkbeschrijving	5
2.2 Voor wie: doelgroep	6
2.3 Wat wil je bereiken: doelen	8
2.4 Uitgangspunten van je praktijk	9
2.5 Opbouw van je praktijk	11
2.6 Inhoud van het aanbod: concrete werkwijze, materialen en links	14
2.7 Verwante praktijken	15
3. Onderbouwing	16
3.1 Theoretisch kader	16
3.2 Argumenten op basis van onderzoek	21
4. Voorwaarden voor uitvoering	25
4.1 Competente medewerkers	25
4.2 Kwaliteitsbewaking	26
4.3 Ruimte en infrastructuur	27
4.4 Kostprijs	27
4.5 Overdracht en implementatie	27
5. Bronnen en bijlage	29
6. Contactgegevens	30

1. Inleiding: maak kennis met de praktijk

In 2017 kwamen in 1 week tijd 2 jongeren aankloppen bij het Oranjehuis. De ene was 22 jaar, detentie-verlater en dakloos. Hij had een plastic zak in de hand met wat persoonlijke spullen. De andere was 21 jaar, uit zijn woning gezet, en had alleen een rugzak met een broek, een T-shirt en enveloppes met een raampje.

De grote gemene deler van beide jongeren: ze waren bekend bij drughulpverlening, algemeen welzijnswerk, OCMW, opvanginitiatieven allerhande, maar er was geen plaats of ze pasten niet in het plaatje. Een beetje te veel gedragsstoornissen voor een groepswerking, een beetje te verslaafd voor VAPH etc. Jongvolwassenen zonder perspectief, in het hier en nu als dakloze aan het overleven, klaar voor hulp, maar afgewezen door hulpverlening of zelf afwijzend naar hulpverlening.

Jongvolwassenen ... Veel van de min 25-jarigen in detentie zitten daar niet voor de eerste keer. Afhankelijk van de regio is 1 op de 5 tot zelfs 1 op de 4 dak- of thuislozen een jongvolwassene. Ze zijn hulp niet beu. Ze zijn bemoeizucht, het bepalen door hulpverleners, het telkens opnieuw hun verhaal vertellen om dan doorverwezen te worden, de immer terugkerende afwijzing beu. Iets anders is nodig voor deze gasten!

Vzw Oranjehuis wil een antwoord bieden, een antwoord dat niet past binnen klassieke hulpverlening. Een kruising tussen begeleiding en straathoekwerk, tussen coach en buddy, tussen procesbegeleider en compagnon de route. Een begeleidingsvorm die voor de jongeren als 'anders dan wat ik ken' aanvoelt, die afgebakend is in tijd en wél perspectief biedt in hun leven.

Back On Track is geboren!

Een begeleiding van 1 jaar voor jongvolwassenen in dak- en thuisloosheid, waarbij we de focus leggen op de volgende 5 pijlers: (1) huisvesting, (2) activering, (3) herstel en uitbreiding van netwerk, (4) zelfredzaamheid en identiteit en (5) recidive vermijden. Samen met de jongere maken we een plan op waarbij we vastleggen hoe we die doelen zullen bereiken. De begeleidershouding kenmerkt zich door samen in de modder te staan, nabij te zijn en het 'anders' aan te pakken. Door te doen, optimisme te tonen, zelfbeschikking na te streven en te geloven in crisis én de kansen en mogelijkheden die dat met zich meebrengt ...

Dak- of thuisloosheid kan verschillende oorzaken hebben bij jongeren. De oorzaken verschillen van die bij volwassenen, vandaar dat we met Back On Track specifiek willen inzetten op de jongvolwassenen. Sleuteloorzaken zijn individuele en relationele factoren, structurele factoren, institutionele factoren en systeemfalen.

Het programma Back on Track is ingebed in een *social impact bond* (SIB) of een sociale-impactobligatie. Een SIB heeft een innovatief sociaal financieringsmechanisme dat privékapitaal mobiliseert om sociale innovatieve projecten te financieren in opdracht van een overheid. Een SIB combineert non-profitexpertise, privatesectorfinanciering en rigoureuze evaluatie om te reageren op chronische sociale problemen. De sociale projecten zijn gericht op preventie die, als ze succes hebben, uiteindelijk leiden tot besparingen voor de overheid. De overheid gebruikt een deel van die besparingen om de hoofdsom en een rendement terug te betalen aan de financierders, op basis van bereikte (vooraf gedefinieerde) sociale doelstellingen.

De verschillende partners van deze SIB zijn: agentschap Opgroeien, de investeerders, vzw Oranjehuis, het onderzoeksteam van LUCAS KU Leuven en BNP Paribas (Fortis), de financierder van deze SIB. Die verschillende stakeholders bepaalden voor de start van de begeleidingen de beoogde impact van het project. Het is de taak van het onderzoeksteam om na te gaan in welke mate de doelstellingen of *key performance indicators* worden behaald.

LUCAS, het interdisciplinaire kenniscentrum van de KU Leuven op het gebied van zorg en welzijn, heeft een rapport afgeleverd na 3 jaar onderzoek over Back On Track. De resultaten en werkzame factoren van Back On Track komen in dit grondplan aan bod.¹ We gaan dieper in op de doelgroep, het programma en de gehanteerde methodieken.

¹ Vermeir, E., Hermans, K. (2023). Back on Track: een nieuw begeleidingsprogramma voor dak- en thuisloze jongeren en jongeren uit detentie. Leuven: LUCAS.

2. Praktijkbeschrijving

2.1 Aanleiding – probleem en vraagstelling

Jongeren blijken oververtegenwoordigd te zijn in de cijfers van de dak- en thuislozentellingen. Die dak- en thuisloosheid veroorzaakt trauma bij de jongeren én brengt grote maatschappelijke kosten met zich mee. Ook detentie kost de maatschappij heel veel geld en bovendien is er heel veel recidive. Veel van de jongvolwassenen die in detentie verblijven, zijn daar niet voor de eerste keer.

Vele jongeren hebben al een begeleidingsgeschiedenis en zijn hulpverleningsmoe, maar vragen eigenlijk om geholpen te worden. Door ellenlange wachtlijsten vinden ze niet de juiste hulp. Daarnaast blijkt dat vele dak- en thuisloze jongeren geen aansluiting vinden bij het hulpverleningsaanbod van vandaag door de multiproblematiek die vaak aanwezig is.

Het probleem is ernstig, zo blijkt. De wachtlijsten voor woonondersteuning en begeleiding zijn nog nooit zo lang geweest, daar worden we dagelijks mee geconfronteerd. Daarnaast tonen de cijfers heel duidelijk aan dat jongvolwassenen oververtegenwoordigd zijn in de dak- en thuislozentellingen in alle regio's². Velen weten niet waarheen of hoe ze het op de 'juiste' manier moeten aanpakken op het moment dat ze de gevangenis mogen verlaten.

In de praktijk zien we directe en indirecte oorzaken van het probleem. We zien in de groep jongvolwassen dak- en thuislozen verschillende 'uitdagende' profielen. We ontmoeten jongeren die eerder beperkt zijn in hun functioneren, maar geen VAPH-erkenning hebben en die op die manier tussen de mazen van het net vallen. Heel veel jongeren kennen (problematisch) middelengebruik, er is ook vaak sprake van afhankelijkheid. Er zijn breuken ontstaan in het natuurlijke netwerk van de jongeren, waardoor dat netwerk klein is of weinig betrokken. Jongeren verbleven in een residentiële jeugdhulpvoorziening, maar blijken onvoldoende voorbereid op de transitie uit jeugdhulp ... Ze werden gezien als jongeren met gedragsstoornissen. We worden geconfronteerd met jongeren zonder geldige verblijfsdocumenten, met jongeren zonder toekomstperspectief ...

Vaak is de combinatie van bovenstaande kenmerken van die jongeren ook de verklaring van de dak- en/of thuisloosheid. We stellen vast dat dakloosheid een symptoom is ten gevolge van eigenschappen die een persoon op dat moment kenmerkt. Iemand die door een verslaving of beperking de verplichtingen in een huurcontract niet kan naleven, wordt dakloos. Iemand die door moeilijk gedrag te stellen in een leefgemeenschap buitengezet wordt op zijn 18de verjaardag, heeft zelden een actief netwerk waar die heen kan.

Naast de persoonsgebonden problematieken stellen we vast dat er steeds meer kandidaten zijn voor het woonaanbod dat er is voor personen met een beperkt inkomen. Jongeren die (nog geen) 18 jaar zijn, moeten optornen tegen alleenstaanden met een vaste job. Er zijn te weinig kwalitatieve en betaalbare woningen, wat met zich meebrengt dat we zelfs de kleinste woonoplossingen vaak niet langer kunnen zien als 'betaalbaar'.

² [Tellingen dak- en thuisloosheid | Vlaanderen.be](#)

Binnen detentie zien we veel min 25-jarigen terug. Cijfers uit verschillende onderzoeken tonen aan dat veel van die jongeren daar verblijven door de 'war on drugs'. Daarnaast zien we dat detentie bij die jongeren onvoldoende aandacht heeft voor het leven na de gevangenis. Niet alle dak- en thuisloze jongeren hebben een detentieverleden, maar we zien dat jongeren bij het vertrekken uit de gevangenis niet weten waarheen, bij vele diensten bekend zijn, maar al te vaak slechts een plaatsje op de wachtlijst van een opvanginitiatief of van ambulante hulp weten te bemachtigen.

Het hulpverleningslandschap is in veel regio's nog al te versnipperd, waardoor de jongeren vaak het bos door de bomen helemaal niet meer zien (zelfs hulpverleners hebben daar moeite mee). Er wordt onvoldoende geïntegreerd gewerkt. Een vlotte samenwerking tussen verschillende sectoren blijft afwezig door verschillende (vaak financiële) systemen, wat de jongeren en hun traject niet ten goede komt. Daarnaast is er nog te weinig toegang tot woonactoren en activeringspartners.

Er zijn verschillende mogelijke gevolgen van het probleem. Hier kunnen we een onderscheid maken tussen de verschillende niveaus waarop de dakloosheidsproblematiek een duidelijke impact heeft. Uit onderzoek van KU Leuven, team LUCAS, blijkt dat dakloosheid stevast gepaard gaat met trauma. Het leven in onveiligheid, het overleven, het gevaar en het ruwe van het straatleven brengen nare ervaringen met zich mee. De onduidelijkheid en onzekerheid waarin een dakloze zich dagelijks bevindt, zorgt voor constante stress. Daarbovenop zien we dat dakloosheid in sommige gevallen gepaard gaat met seksuele misdrijven. Die situaties van onveiligheid hebben een grote impact op het verdere leven van de jonge dak- of thuisloze. Daarnaast zien we dat de problemen waar jongeren mee kampten voor ze dakloos werden, sterk verergeren doordat er geen stabiele huisvesting is, noch zicht op passende ondersteuning.

Op maatschappijniveau stellen we vast dat er grote maatschappelijke kosten verbonden zijn aan dak- en thuisloosheid. Die kosten zijn het gevolg van de criminaliteit, gekoppeld aan de woon- en leefsituatie van de daklozen. Maar ook alle vormen van ambulante en residentiële hulp, bijvoorbeeld psychiatrische opname, brengen kosten met zich mee. Tel daarbij politietussenkomen, overlastsituaties en het onveiligheidsgevoel en je hebt een waaier aan redenen waarom er in vele landen zo hard ingezet wordt op Housing First (zie verder). Het kost een overheid minder geld een woning aan te bieden dan dakloosheid 'toe te staan'.

We zien bij jongeren die detentie verlaten het fenomeen 'detentieschade' ontstaan. Dat is de verzamelnaam van allerlei schade die gekoppeld is aan het verblijf in detentie. Jongeren worden afgesneden van het familiale en sociale milieu waarin ze vertoefden voor de detentie. Ze komen terecht in een systeem van totale afhankelijkheid, wat mentale en psychosociale gevolgen kan hebben. De jongeren die zulke schade opgelopen hebben, komen uiteindelijk weer in de maatschappij terecht, wat een impact kan hebben op hoe die jongeren zich in die maatschappij verder (kunnen) begeven. Detentie kan zowel oorzaak als gevolg zijn van dak- en thuisloosheid.

2.2 Voor wie: doelgroep

We werken met jongeren tussen 17 en 25 jaar die volgens de Ethos Light-typologie³ behoren tot de doelgroep dak- of thuisloos enerzijds én dak- en thuisloze detentieverlaters van de gevangnissen van Ieper, Brugge, Ruiselede, Oudenaarde, Gent en het detentiehuis van Kortrijk anderzijds. Bij de min 18-jarigen worden voornamelijk jongeren aangemeld die verblijven in een gemeenschapsinstelling en die dak- of thuisloos dreigen te worden omdat ze wanneer ze de voorziening verlaten geen kans hebben op een verblijf bij hun netwerk of er geen minder ingrijpende hulpverlening mogelijk is.

³ Europese typologie van dakloosheid en sociale uitsluiting (Feantsa, 2007)

Veelal spreken we over alleenstaande jongvolwassenen, soms hebben we een aanmelding van een moeder (al dan niet met partner) en kind. In ongeveer drie vierde van de gevallen gaat het om jongens, de overgrote meerderheid van de jongeren heeft de Belgische nationaliteit. Ruwweg een derde van de jongeren die beginnen aan een traject Back On Track is detentieverlater, twee derde is dak- of thuisloos. Voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV) heeft Oranjestad het aparte programma Future Proof (+), een traject van 1 jaar rond toekomstoriëntering voor jongeren zonder verblijfsstatuut of in precair verblijf: [Team Jongvolwassenen | vzw Oranjestad](#).

We houden niet echt rekening met de mogelijkheden en/of vaardigheden die de jongere heeft bij aanmelding. Wel spitsen we ons toe op een bepaalde vorm van zelfstandigheid, wat inhoudt dat we kunnen beslissen om niet van start te gaan met iemand met een ernstige mentale beperking, omdat onze manier van werken onrecht zou doen aan de jongere. Verder hanteren we geen uitsluitingscriteria. We zijn actief in West-Vlaanderen, wat inhoudt dat we ook met jongeren werken die in die regio wensen te wonen of zich daar al bevinden.

Sinds de start van Back On Track beogen we een vrijwillige hulpverlening voor jongeren die verandering willen. Toch begeleiden we ondertussen ook jongeren bij wie een Back On Track-traject in hun voorwaarden van justitie of het OCMW vermeld staat. Als de jongere instemt met het traject en voldoet aan de voorwaarden zoals eerder aangehaald, zullen we ook met die jongeren een traject opstarten.

We houden ons strikt aan de leeftijdsvoorwaarde om te starten, ten vroegste kort voor de 18de verjaardag. We zijn geen vervanging van andere hulpverlening, wel een alternatief als vorige hulpverlening niet gewerkt heeft. Als bij de aanmelding blijkt dat thuisbegeleiding of een lager intensieve contextbegeleiding nog niet geprobeerd is, zullen we aftoetsen wat de mogelijkheden zijn om die hulpverlening eerst te starten, als die gepast is voor de jongere.

Verder moet de doelgroep aan onderstaande randvoorwaarden voldoen. De jongvolwassenen:

- voldoen aan de Ethos Light-typologie: een Europese norm om dak- en thuisloosheid te bepalen.
- geven toestemming om te werken aan of met hun netwerk.
- hebben geen inkomen of hoogstens een leefloon.
- geven toestemming om te werken met huurgarantie: het geld komt op een beheerrekening. Eerst wordt de huur betaald, over de rest van de centen wordt onderling overlegd.
- zeggen niet nee tegen een intensieve begeleiding waarbij pijlers wonen, activering en voorkomen van recidive centraal staan, naast andere levensdomeinen als netwerk (en herstel van breuken), fysieke en mentale gezondheid, identiteit, ontwikkeling en groei.
- spreken al dan niet rechtstreeks uit dat ze een situatie beu zijn of de situatie anders willen.
- willen zich vestigen in een regio waar Back On Track actief is.

Voor ons zijn de diensten die met jongvolwassenen in contact komen ook een doelgroep van onze werking. We denken daarbij aan straathoekwerk, OCMW's, opvanginitiatieven, Centra voor Algemeen Welzijnswerk, JAC, diensten die dienstverlening voor die doelgroep als bestaansredes hebben, gevangissen, woonmaatschappijen etc. Bij aanmelding zetten we stevast in op het versterken van de vaardigheden en visie van de aanmelders, zodat ze sterker staan in toekomstige casussen.

Last but not least, betrekken we de jongvolwassenen op een actieve manier bij de ontwikkeling en bijsturing van onze aanpak en bij activiteiten om het beleid te beïnvloeden. Alvorens we gestart zijn met Back On Track hebben we 2 focusgroepen georganiseerd. De ene focusgroep bestond uit jongeren die gebruikmaakten van nachtopvanginitiatieven. De andere focusgroep bestond uit jongvolwassenen die al in detentie verbleven hadden. We spraken met hen over de noden die zij ervaren hebben, de redenen waarom hulpverlening bij hen niet werkte, de ideale begeleider en de ideale begeleidershouding, de frustraties die ze hadden enzovoort.

We hebben die focusgroepen gedurende de afgelopen 3 jaar herhaald tijdens de onderzoeksfase. Bij het einde van de 133 trajecten de afgelopen 3 jaar, is er telkens een telefoongesprek geweest tussen de onderzoekers en de jongeren die begeleid werden. Daarin vroegen we welke doelstellingen er bereikt zijn in het traject, maar ook wat de jongeren van hun begeleider en begeleiding vonden, wat de werkzame factoren bleken te zijn en waarom ze die begeleidingsvorm net wel of net niet zouden aanraden aan andere jongeren.

We zijn ervan overtuigd dat het onze maatschappelijke plicht is om die jongeren een stem te geven. We zien al te vaak dat er boven de hoofden van die jongeren beslist wordt wat goed voor hen is voor huisvesting, activering, netwerk ... We zien dat er keuzes voor hen gemaakt worden, vaak met de beste bedoelingen en overtuigingen. Maar vaak zijn dat andere keuzes dan de keuzes die de jongeren zelf willen maken. Vanuit de overtuiging dat de jongeren beter geplaatst zijn dan om het even welke medewerker, geven we onze jongeren een stem op momenten die er echt toe doen. We denken aan een bezoek aan Opgroeien, bezoek van de ministers van Welzijn en Justitie, podcasts die al opgenomen zijn rond detentie ...

2.3 Wat wil je bereiken: doelen

Het hoofddoel van Back On Track is om tijdens een intensief begeleidingstraject van 1 jaar toe te werken aan de maximale persoonlijke ontwikkeling van de jongvolwassene. We beogen dat een jongere op het einde van dat jaar met zijn netwerk zelfstandig verder kan of dat minder intensieve hulpverlening vanuit een stabiele situatie de begeleiding kan overnemen.

Het effect dat we beogen bij de jongeren die we begeleiden:

- 85% van de jongeren die we opstarten, doorlopen het traject van 1 jaar.
- 85% van die jongeren heeft na 1 jaar een huurcontract op eigen naam.
- 40% heeft een ander inkomen dan een leefloon.
- 25% daling van recidive bij de jongeren die detentie verlaten. Dat meten we een half jaar na het einde van de begeleiding en is gebaseerd op het feit dat er (afhankelijk van de bron) bij jongvolwassenen 50% à 60% recidive is.

Hieronder beschrijven we per levensdomein welke impact we willen bereiken.

Huisvesting: jongeren zijn niet afhankelijk van externe factoren en relaties die gepaard gaan met het al dan niet hebben van een dak boven het hoofd.

Begeleiding volmaken: we zijn ervan overtuigd dat er conflicten zullen zijn en dat de jongeren na een bepaalde periode de begeleiding zullen afstoten, dat is eigen aan jongvolwassenheid.

We weten dat er verschillende verklaringen voor kunnen zijn, maar we weten ook dat door aan te klampen we ervoor zorgen dat die jongeren opnieuw aan boord komen. Zo krijgen de minder tastbare maar fundamentele en existentiële thema's (zoals identiteit, conflicten in het netwerk ...) een plaats binnen het begeleidingsjaar. Door de band die de begeleider en jongere opbouwen door heel intensief en 'anders' te werken en door aanwezig te zijn, zijn we ervan overtuigd dat we jongeren opnieuw kunnen oppikken, dit noemt het BoT team het 'stormen' van bij de start van de begeleiding. Als we jongeren even verliezen, dan gaan we verder aan de slag met hun netwerk (dat we al kennen vanaf dag 1 van de begeleiding).

Inkomen: jongeren die een ander inkomen hebben dan een leefloon, hebben ofwel een document dat erkent dat ze momenteel niet kunnen werken, of hebben een inkomen uit werk. Beide vormen hebben een ongelofelijke waarde. Door een inkomen uit werk te verwerven, zijn jongeren niet afhankelijk van een instantie en de maatschappij, maar hebben ze zelf gepresteerd en deelgenomen aan het maatschappelijke leven om centen te verwerven.

Dat heeft een heel belangrijke impact op het persoonlijke welbevinden, de trots die we bij iedere jongere zien. Daarnaast zien we dat de kans op recidive gigantisch veel vermindert als een jongere door werk een inkomen heeft en zich deel voelt van de samenleving.

Voor de jongeren die vrijgesteld worden van werk, door bijvoorbeeld een FOD-uitkering voor personen met een handicap, kan dit document ook dienen om te ontschuldigen. We zien veel jongeren die de faalervaringen opstapelen en die soms zelf niet snappen waarom werken voor hen zo moeilijk blijkt. Een onafhankelijk orgaan dat oordeelt dat je momenteel niet klaar hoeft te zijn om te gaan werken, kan ook voor die jongeren en hun netwerk aantonen dat er 'iets' aan de hand is, waardoor het momenteel niet lijkt te lukken. Een absolute meerwaarde aan dit document, is dat het een tijdelijk en dus dynamisch gegeven is en dat de jongere en de begeleiding kunnen toewerken naar de einddatum van de goedkeuring voor een FOD-uitkering voor personen met een handicap.

Netwerk: we zetten van bij de start van het project in op het herstel en de uitbreiding van het (natuurlijke en professionele) netwerk, zodat de jongere na een traject Back On Track zelfstandig verder kan, met behulp van dat bredere netwerk.

Daling van recidive: door in te zetten op alle levensdomeinen en specifieke methodieken toe te passen (zie verder), verminderen we de kans dat jongeren hervallen in crimineel gedrag en dus op een nieuwe detentie.

2.4 Uitgangspunten van je praktijk

We zijn ervan overtuigd dat een jongvolwassene een andere aanpak vergt dan een volwassene én een andere aanpak nodig heeft dan een kind. Een jongvolwassene wil ontwikkelen, wil groeien, wil zelf ontdekken, mag fouten maken, wil leren, wil autonomie en zelfredzaamheid. We weten dat ouders voor jongeren heel belangrijk zijn. Zo belangrijk dat ze juist wél of juist níét verder willen met hen in hun leven, maar we ze nooit kunnen verzwijgen. We geloven in de veerkracht die bij jongvolwassenen ongelooflijk aanwezig is.

We zijn ervan overtuigd dat het leven op die leeftijd nog moet beginnen en dat er veel zaken nog kunnen veranderen. We stellen vast dat we deze jongeren nog kunnen doen dromen, dat niets al is wat het is en dat we perspectief kunnen bieden.

Binnen Back On Track zetten we dus volop in op het aspect jongvolwassenheid. Dat houdt in dat we een begeleidershouding vooropzetten die autonomie en zelfbeschikking respecteert, die inzet op het leren zelfstandig keuzes maken op basis van denkpatronen die bevraagd en gecorrigeerd worden, denkfouten die aan de oppervlakte komen en bevraagd worden etc. We zien alle jongvolwassenen als individuen die een persoonlijke aanpak nodig hebben en er recht op hebben, die het recht hebben gehoord te worden en die hun eigen keuzes mogen maken met de ondersteuning en vooral nabijheid van een begeleider die via neutrale vragen het denkproces bevordert.

We stellen voorop dat de begeleider bij iedere jongere een andere rol heeft. We hebben ons als begeleider aan te passen aan wat het best werkt bij die bepaalde jongvolwassene. De begeleidershouding binnen Back On Track is zo belangrijk dat er voor de collega's herhaaldelijk opleidingen georganiseerd worden rond dat thema. Daarbij sluiten we geen compromissen. Ook tijdens elk coachinggesprek tussen collega en teamcoach komt dat uitgebreid aan bod en volgen we het op die manier van nabij op. We zijn ervan overtuigd dat begeleiders bepaalde waarden in hun houding in elk begeleidingstraject moeten garanderen:

- Optimisme: we geloven dat het goed komt en spreken in die taal.
- Nabijheid: niet de professionele afstand, wel de nabijheid als mens, is de kern om in de leefwereld en het hoofd van de jongeren en hun netwerk toegelaten te worden. Empathie, meerzijdige partijdigheid, overtuigd zijn dat er ont-moet-ing noodzakelijk is in een intensief traject.
- Bewuste naïviteit: we kiezen ervoor te geloven in wat de jongere zegt, ook al zijn er bepaalde signalen die dat tegenspreken. We zijn ervan overtuigd dat die houding kansen met zich meebrengt, zinloze conflicten vermijdt en zingevende conflicten bewerkstelligt.
- Aanklampend werken: we stoppen de begeleiding niet, ook als de jongere wel stopt.
- Onvoorwaardelijkheid tegenover grenzeloosheid: ook al doen we verder, dat wil niet zeggen dat we geen respect afdwingen. We zijn voor de jongeren en hun netwerk gratis, niet goedkoop.
- Respectvolle provocatie: we zeggen de zaken zoals we ze zien. Dat is confronterend, hard, duidelijk, maar ook tijdsbesparend. Op die manier wint de begeleider vertrouwen.
- Coachende en empowerende rol: we zijn geen redders, maar mensen die geloven dat we jongeren sterker kunnen maken.
- Daadkrachtig: stel niet uit wat je vandaag (samen) kunt doen. Neem het persoonlijke contact boven het telefoongesprek, het telefoongesprek boven de mail, de mail boven het uitstellen.
- Herstelgericht: we zetten in op verbinding tussen jongeren en hun netwerk, hun omgeving, de maatschappij. We herstellen breuken, zorgen dat alle actoren hun verantwoordelijkheid opnemen.
- Brugfiguur tussen jongere en omgeving: we bieden een integrale begeleiding aan die een helikopterperspectief inhoudt. De begeleider zit samen met de jongere aan het stuur en bewaart mee het overzicht, neemt er ook een verantwoordelijkheid in op.
- We staan achter en naast een jongere, zelden of nooit boven (tenzij verslaving, psychose en dergelijke ervoor zorgen dat de jongere op dat moment niet voor zichzelf kan instaan).
- We stellen onze grenzen en laten er niet over gaan: betrouwbaarheid houdt ook in dat we duidelijk en consequent zijn over wat wel of niet kan.
- We werken samen met andere personen en diensten die betekenisvol kunnen zijn. Hoe groter en betekenisvoller het netwerk, hoe meer mensen betrokken zijn en hoe overbodiger begeleiding wordt.
- We geloven in feedback, in openheid, reflectie en open communicatie van onze collega's, de jongeren met wie we mogen werken, hun netwerk, de partners met wie we samenwerken.
- We hebben een gepaste bereik- en beschikbaarheid en zijn daarover transparant naar onze werkomgeving.
- Samen creëren we een wij-verhaal.

Daarnaast hebben we een aantal overtuigingen als Back on Track-begeleider:

- Wees anders dan wat jongeren verwachten of al kennen uit vorige begeleiding.
- Jongeren moeten fouten mogen maken. Als je de fout voorkomt, voorkom je de leerkans.
- Je hebt de jongeren niet nodig om ze te begeleiden. Als zij stoppen, doen wij verder.
- We geloven in crisis. Crisis levert energie op. Energie creëert kansen.
- Mijn auto is mijn bureau.
- Ik zeg niet wat mijn gast moet doen, ik zal het niet voor mijn gast doen. Hij doet het zelf of we doen het samen.
- Mails zijn pseudowerk. We kiezen voor rechtstreekse communicatie waarbij we elkaar (leren) kennen.
- Een verslag verandert geen levens.
- We willen niet de beste begeleider zijn, wel de beste mens om met de jongere op pad te gaan.
- Een jongere krijgt van ons geen 'nee'. We gaan samen op zoek naar waar we die kunnen krijgen.

We zijn ervan overtuigd dat het natuurlijke netwerk de belangrijkste rol speelt in het leven van de jongere. We zetten er stevig op in om dat netwerk actief te betrekken en om aan die mensen verantwoordelijkheden te geven in het leven van de jongere.

We zijn ervan overtuigd dat het natuurlijke netwerk op een existentieel niveau aanwezig laten zijn in het leven van de jongere leidt tot de grootste vorm van duurzaamheid. Aan de hand van ervaringsgerichte trajecten gaan we samen met de jongere op zoek naar of op bezoek bij mensen die in het verleden van betekenis waren en we proberen de banden aan te halen, soms door toedoen van een herstelgesprek, herstelproces ...

Back On Track is per definitie een individuele begeleidingsvorm waarbij we bij iedere jongere op maat op zoek gaan naar wat past. De afgelopen jaren hebben we ook verschillende zaken in groep gedaan met de jongeren: activiteiten zoals bowlen en karten, een nieuwjaarsreceptie en een internationale reis georganiseerd door jongeren voor jongeren. De groepswerking is wel niet structureel aanwezig.

We starten in elk individueel traject van de problematiek dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen. Maar we zijn ervan overtuigd dat die problematiek een symptoom is van onderliggende zaken die we moeten aanpakken in het begeleidingstraject. Alleen inzetten op huisvesting is volgens ons nefast voor een duurzaam resultaat. We vinden het noodzakelijk om onze methodieken (zie verder) binnen alle relevante levensdomeinen als een geheel te zien. De levensdomeinen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en hebben een impact op elkaar.

2.5 Opbouw van je praktijk

De begeleiding duurt exact een jaar. Die termijn staat los van de nazorg die individueel en op maat met de jongere afgestemd wordt. In de beginperiode van de begeleiding is er dagelijks contact tussen de begeleider en de jongere, daarna hebben we een 3-tal keer per week face to face contact. We bepalen niet op voorhand hoelang die contacten moeten duren, maar geloven er wel in dat het bij het begin van de begeleiding moet 'stormen'.

Jongeren moeten voelen dat er heel wat aan het gebeuren en aan het veranderen is. Het contact vindt plaats waar de begeleider en de jongere afspreken. Dat kan in een horecazaak, een buurtcentrum, een park, tijdens een wandeling of bij een partnerorganisatie zijn.

Als we het begeleidingstraject van een jaar bekijken zien we verschillende fases.

Aanmelding:

- Via de website wordt een jongere aangemeld door een dienst, iemand uit het privénetwerk of de jongere zelf. De voornaamste externe aanmelders zijn het OCMW, een JAC/CAW, een justitiehuis, een psychosociale dienst (PSD), justitieel welzijnswerk (JWW), gemeenschapsinstellingen, tewerkstellingsprojecten ... We vragen naar de regio waar de jongere wil wonen, de leeftijd (17-23 jaar bij aanmelding, aangezien we over een traject van een jaar spreken en we maximaal tot 25 jaar werken), het feit of er met de jongere al over Back On Track werd gesproken, de contactgegevens van de jongere, contactgegevens van de aanmelder, het inkomen en de huidige situatie (zie www.backontrack-oranjehuis.be/aanmelden). Een begeleider van de gewenste regio contacteert de aanmelder en de jongere om een moment en een plaats tot gesprek af te spreken. Als op het moment van een geschikte aanmelding er geen begeleidingscapaciteit is in de regio, dan engageren we ons om toch met de aanmelding aan de slag te gaan. We brengen de vraag van de jongere op het lokale Jump-overleg⁴ of we gaan na of de teams van Housing First (for Youth) de jongere kunnen begeleiden.

⁴ Jump is een intersectoraal overleg dat plaatsvindt in verschillende regio's waarbij organisaties die werken met jongvolwassenen wachtlijsten aanpakken en casussen bespreken.

Daarnaast kunnen we ons regionale intersectorale netwerk aanspreken en bekijken op welke manier en door wie (een stukje van) de hulpvraag al aangepakt kan worden. Mocht er na die stappen nog geen actie ondernomen kunnen worden, dan schakelen we de collega's van de afdeling ACT van het agentschap Opgroeien in om samen na te denken wat we kunnen doen.

Kennismaking:

- In een gesprek met de jongere luistert de begeleider naar wat de wens van de jongere is. Begeleiders luisteren niet vooringenomen in functie van een Back On Track-traject, maar bekijken vooral wat er in het verleden al in het leven van de jongere aanwezig was van hulpverlening. Ze kijken volgens het subsidiariteitsprincipe, zien waar er eventueel nog mogelijkheden of kansen zijn voor minder ingrijpende hulpverlening, zoals contextbegeleiding of positieve heroriëntering. Als de wensen van de jongere en de ambities in een Back On Track-traject met elkaar matchen, starten we een begeleiding op. Die dag is de begindatum van een traject van 1 jaar.

Opstartfase – 6 weken:

- Tijdens de opstartfase zijn er 6 weken om het intensief te laten stormen. Het doel van die periode is jongeren beter leren kennen en hun doelstellingen scherpstellen in functie van het begeleidings-traject dat volgt. De begeleider hoort de jongere dagelijks via berichten, sociale media, telefoontjes en streeft naar 3 face-to-facecontacten met de jongere. De begeleider gaat langs bij het dichtste netwerk en er wordt besproken wat volgens de 'driemandenmethodiek'⁵ op dat moment in het eerste mandje ligt. Vaak is het in de opstartfase dat de jongere en de begeleider vragen om gebruik te maken van een tijdelijke woning.

Dat is een woning die voor een periode van 4 maanden gebruikt kan worden in situaties van dakloosheid die onveiligheid, trauma, seksuele onderdrukking en dergelijke met zich meebrengen.

Zodra het begeleidingsjaar Back On Track is opgestart, bereiden we het volgende jaar (zonder Back On Track) al voor. Vandaar dat het ongelofelijk belangrijk is om van bij de start de jongeren en hun noden zo goed mogelijk te leren kennen, ook het natuurlijke netwerk speelt daarin een heel belangrijke rol. Daarnaast zetten we sterk in op eventuele bijkomende hulpverlening die past bij de problematiek van de jongere. Een nauwe samenwerking met andere sectoren uit de diverse levensdomeinen kan jongeren en hun traject veel winst bezorgen. Die samenwerking zorgt ook voor duurzaamheid.

Na 6 weken: ondersteuningsplan:

- De jongere en de begeleider hebben op het moment dat de begeleiding 6 weken loopt een ondersteuningsplan opgesteld. Dat plan biedt een zicht op de stand van zaken in de verschillende levensdomeinen. De jongere quoteert zichzelf volgens de huidige situatie en koppelt smart omschreven acties aan de genoemde levensdomeinen. Het ondersteuningsplan omvat een stand van zaken en acties voor het netwerk, opleiding of werk, een inkomen, activering, fysieke en mentale gezondheid, maatschappelijke identiteit alsook de thema's waarvan de jongere wil dat ze aan bod komen binnen de begeleiding.
- De begeleider en de jongere stellen het ondersteuningsplan voor op een teamvergadering waar de collega's uit dezelfde regio het plan kritisch bevragen. Als een jongere aanwezigheid op een teamvergadering niet ziet zitten, zetten we een duobegleider in. Die begeleider is een collega van de begeleider die de begeleiding op zich neemt. De duobegleider gaat mee naar de jongere en stelt de jongere en de begeleider kritische vragen. Hetzelfde format gebruiken we bij elke driemaandelijke evaluatie.
- Dit systeem heeft ook voordelen voor opvolging in de vakantieperiode of voor vervanging bij ziekte.

⁵ Bijlage A: methodiekenmap: nieuwe autoriteit, gewelddoos verzet en waakzaam zorgen

Tussen 6 weken en 3 maanden:

- Er is gemiddeld dagelijks contact.
- Er is gemiddeld 2 keer per week face to face contact met de jongere.
- Er zijn contacten met het netwerk.
- Er is toeleiding naar diensten die van betekenis kunnen zijn, naargelang de doelstellingen die jongeren in hun plan vooropgesteld hebben.
- Als de netwerkwandeling niet heeft plaatsgehad in de eerste 6 weken, dan vindt ze in deze periode plaats. Tijdens de netwerkwandeling nemen jongeren de begeleider mee naar mensen die nu en in het verleden belangrijk voor hen geweest zijn.
- Levenslijn beleven: als dat niet heeft plaatsgehad in de eerste 6 weken, zal dat nu plaatsvinden. Voor de identiteit en storytelling is het belangrijk dat jongeren niet alleen op papier zetten hoe hun leven tot nu toe verlopen is, maar dat we ook de relevante plaatsen bezoeken die voor de jongere belangrijk zijn of waren. We denken aan de materniteit, huizen waar de jongere gewoond heeft, plaatsen die een emotionele waarde hebben voor de jongere, de kleuter-, lagere en middelbare school, residentiële voorzieningen waar jongeren verbleven, mensen die een bepaald beeld kunnen geven over vroeger (onthaalmoeier, schooljuf etc.) laten we aan het woord.
- Trajecten op maat: Wat heeft de jongere nodig om verder te kunnen? Waar liggen de interesses en talenten van die jongere? Hoe kunnen we die aanwakken? We leggen een link naar vrijwilligers, andere organisaties, jongeren in begeleiding etc.
- We zetten frequent andere organisaties in in functie van netwerk, vrije tijd, activering naar werk of opleiding, inkomen en budgetbeheer, administratieve ondersteuning etc. Om bruggen te bouwen houden we vanaf deze fase, maar ook voor de rest van de begeleiding, actief rekening met de periode na het jaar begeleiding. We verkennen de mogelijkheden van de jongere, bijvoorbeeld door de SEO-test⁶ in te zetten en koppelen per onderdeel de noden die zichtbaar worden aan de mogelijkheden om die noden in te vullen. We evalueren en bespreken de groeikansen van de jongere, maar staan ook stil bij de mensen uit het privénetwerk of de professionele hulpverlening die nu of na het Back On Track-traject de ondersteuning kunnen bieden die nodig is.

Driemaandelijks evaluatie:

- We organiseren een evaluatiemoment met de jongere, het netwerk en de duobegeleider of het regioteam.
- We werken verder op het eerste document, zodat evoluties zichtbaar en tastbaar zijn voor de jongere, het netwerk en de duobegeleider of voor het regioteam dat mee opvolgt.
- We bepalen nieuwe acties, passen doelstellingen aan de huidige situatie aan en maken ze up-to-date. We verwijderen andere doelstellingen die niet behaald zijn of niet meer relevant zijn.
- Deze driemaandelijks evaluatie vindt 3 keer plaats: 3 maanden na het ondersteuningsplan, 3 maanden later en anderhalve maand voor de afronding.

Afronding:

Het afrondingsmoment bestaat uit 2 verschillende inhoudelijke componenten:

- Afrondingsverslag: het ontwikkelingsplan, waar we tijdens driemaandelijks evaluaties verder aan gewerkt hebben, biedt een overzicht van de evolutie en de stand van zaken bij de afronding op de verschillende levensdomeinen. In het verslag vermelden we ook duidelijk hoe de nazorgperiode er zal uitzien. De jongere en de duobegeleider of het regioteam dat mee opgevolgd heeft zijn per definitie aanwezig. Als ze dat wensen kunnen het netwerk en de nieuwe diensten die verder zullen gaan met de jongere aansluiten.

⁶ De schaal voor emotionele ontwikkeling (SEO) is een instrument om de emotionele ontwikkeling van mensen met een verstandelijke beperking te meten.

- Relatiegebaar: vanuit de praktijk én de nieuwe autoriteit⁷ nemen we mee dat relatiegebaren ten aanzien van de jongere heel belangrijk zijn. Door het heel intensieve traject en de logische persoonlijke relatie die daardoor opgebouwd is, zetten collega's in op een betekenisvolle afronding van het traject. Dat doen ze door een moment te verzorgen dat een link heeft naar het afgelopen jaar. Dat kan een afsluitend etentje zijn op een plaats die voor hen belangrijk was, het kan een moment samen zijn met het netwerk waarop een fotoboek overhandigd wordt enz.

Nazorg:

- Tijdens het moment van het afrondingsverslag besteden we uitgebreid aandacht aan nazorg. Nazorg kan bestaan uit vaste afspraken, zoals:

Periode	Telefonisch	Face to face
Week 1 – week 8	Tweewekelijks	Maandelijks
Week 9 – week 18	Maandelijks	Tweemaandelijks
Week 19 – week 52	Tweemaandelijks	Driemaandelijks
Na week 52	Ad hoc	Ad hoc
De jongere wordt uitgenodigd op de nieuwjaarsreceptie, zomerbarbecue en andere algemeen verbindende momenten van Team Jongvolwassenen en Oranjehuis.		

- We zien dat jongeren heel graag horen en zeker weten dat ad hoc afspreken altijd kan. De duidelijke structuur van nazorg kan dermate kunstmatig aanvoelen dat ze zich 'werk' voelen voor de begeleider. Vandaar dat veel jongeren kiezen voor soepelere afspraken, zoals: de jongere is telkens welkom, de jongere en begeleider bellen af en toe en de jongere kan bellen als er een probleem is.

Overdracht:

We vinden het belangrijk te zorgen voor een passende overdracht naar andere hulp- en dienstverlening ten aanzien van de jongere. We geven de sleutel aan de jongvolwassene om het ondersteuningsplan daartoe in te zetten. We verkiezen een transparante overdracht, bij voorkeur face to face waarbij de begeleider en de jongere aanwezig zijn. Als het nodig is sturen we een document digitaal door. Daarbij houden we wel rekening met een gouden regel die we tijdens de hele begeleiding honoreren: bij mailverkeer over een jongere staat die jongere in cc.

2.6 Inhoud van het aanbod: concrete werkwijze, materialen en links

Binnen Back On Track zetten we heel wat methodieken in. We zien die methodieken niet als een verplichting om te doorlopen met iedere jongere. We zetten de methodiekenmap (zie bijlage) in om een waaier aan mogelijkheden, een menukaart te hebben om in te zetten op maat van de jongere en van de begeleider. Ze zijn ingedeeld volgens de relevante levensdomeinen.

⁷ [Wat is nieuwe autoriteit? | Opgroeien](#)

2.7 Verwante praktijken

Bepaalde ideeën binnen Housing First for Youth (Gaetz Stephen, 2017) zijn een vorm van inspiratie voor Back On Track. Back On Track en Housing First for Youth tonen veel gelijkenissen. Beide zien netwerk en huisvesting als een belangrijke pijler in het leven van een jongvolwassene. Beide zijn overtuigd dat het natuurlijke netwerk een belangrijke rol speelt in het leven van een jongere. Beide geloven dat er een andere aanpak nodig is bij jongvolwassenen dan bij volwassenen of kinderen.

Er zijn ook een aantal verschillen tussen Back On Track en Housing First for Youth. Back On Track legt bij bepaalde thema's andere accenten.

Vanuit Back On Track zijn we overtuigd dat huisvesting een essentiële pijler is in het leven van een jongvolwassene. Jongeren kunnen niet bezig zijn met zich ontplooien, ontwikkelen, met persoonlijke groei als ze niet weten waar ze 's avonds zullen slapen. Maar we zijn er ook van overtuigd dat jongeren een woning meer appreciëren als die woonst hen niet in de schoot geworpen wordt. We geloven in de veerkracht van jongeren, we mogen hen niet als slachtoffers zien, maar als actors in hun leven. Met de nodige duwtjes in de rug kunnen ze zelf vaardigheden aanleren die veel duurzamer blijken dan als wij het oplossen voor de jongere.

Back On Track geeft jongeren realiteitszin over huisvesting. Wonen in Vlaanderen betekent huur betalen, een minimale orde en netheid garanderen, respectvol omgaan met burens en materialen. Als dat niet lukt, kan een vrederechter beslissen een huurder uit de woning te laten zetten. Op die woonvaardigheden willen we heel hard inzetten.

Housing First for Youth richt zich op jongeren van 14 tot 23 jaar. Back On Track van 17 tot 25 jaar.

Vanaf de start van de begeleiding krijgt het natuurlijke netwerk van de jongere binnen Back On Track een heel sterke en actieve plaats. We zetten in op de verantwoordelijkheid van de jongere en dat actieve netwerk.

Back On Track gaat aan de slag binnen de Vlaamse realiteit, waardoor we de voorwaarden beschreven in Housing First for Youth niet altijd kunnen opvolgen. Het is in Vlaanderen niet mogelijk om te bepalen dat jongeren maximaal een derde van hun budget mogen spenderen aan huisvesting. Het is niet mogelijk om met een jongere actief op zoek te gaan naar de juiste woonvorm, als blijkt dat met dat budget er alleen studio's of oude appartementen beschikbaar zijn in die bepaalde stad. Daarnaast zien we dat jeugdhulp al heel wat woonvormen voor de jongere minderjarigen aanbiedt in reguliere werkingen en niet alleen in functie van dak- en thuisloosheid bij jongeren.

3. Onderbouwing

3.1 Theoretisch kader

We zetten een waaier aan theoretische kaders in tijdens een Back On Track-begeleiding. Elke begeleiding verloopt anders, iedere jongere is anders, heeft andere noden en eigenschappen. De begeleider heeft toegang tot een heel arsenaal aan mogelijk inzetbare kaders die helpen om de doelstellingen in de begeleiding te realiseren.

Back On Track bestaat uit een intensief eenjarig begeleidingstraject dat inzet op huisvesting, netwerk, inkomen en activering en het vermijden van recidive. In wat volgt gaan we dieper in op de gehanteerde methodieken en op de begeleidershouding, zoals beschreven door vzw Oranjehuis.

Huisvesting

Op het vlak van huisvesting zet Back On Track in op het Housing First-principe, aangezien de doelgroep zich in (dreigende) dakloosheid bevindt. Allereerst proberen we om een duurzame huisvesting te realiseren, in de vorm van een eigen huurcontract, om van daaruit de begeleiding op te starten. Back On Track kan beschikken over woonsten via verschillende initiatieven en samenwerkingen: een kamerwonenproject, samenwerkingen met particuliere huisbazen, sociale huisvestingsinitiatieven, lokale immokantoren, studentenstudio's ... Back On Track voorziet in een huurgarantie: via budgetbeheer wordt de huur gewaarborgd en volgen we de woonsituatie op. Ook tijdelijke huisvesting is een mogelijkheid. Dat doet Back On Track via 5 à 10 woonsten die we in eigen beheer hebben, in samenwerking met woonmaatschappijen en lokale besturen.

Focus op het sociale netwerk

Back On Track gelooft in de eigen krachten van de context van de jongere, wil het netwerk activeren en de verantwoordelijkheid van dat netwerk inbrengen. Via de methodiek van de Eigen Kracht-conferentie (EKC)⁸ mobiliseren en betrekken we relevante personen uit het netwerk van de jongere (familie, vrienden, burens ...) en houden ze de regie in eigen handen. Het doel is dat zij tijdens een bijeenkomst mee met de jongere een toekomstplan uitwerken. We bekijken wie op welk vlak ondersteuning kan bieden, wat het netwerk zelf kan doen en waarvoor we professionele hulp inbrengen. Ook wanneer de jongere tijdelijk niet in beeld is, zetten we het traject met het netwerk voort.

Daarnaast zijn de volgende taken de verantwoordelijkheid van de BOT-begeleider op het vlak van het netwerk:

- Coaching: het netwerk contacteren, aangegane engagementen opvolgen, langsgaan bij de netwerkfiguren ter ondersteuning, coaching en feedback.
- Herstel: de herstelmethodiek gebruiken om breuken binnen het netwerk te lijmen: de bereidwilligheid toetsen om de breuk te herstellen bij de betrokken partijen, na assessments een herstelgesprek met duidelijke afspraken voor de toekomst aangaan.
- Brugfiguur: open communicatie faciliteren tussen de jongere en het netwerk door te zoeken naar mogelijkheden om zaken onderling bespreekbaar te maken.
- Buddy: de begeleider kan zoeken naar een buddy voor de jongere: een vrijwilliger die ook na de BOT-begeleiding de jongere ondersteunt.

⁸ [Eigen Kracht Centrale vzw – Eigen Kracht Centrale vzw](#)

- Lotgenoten: de begeleider staat ervoor open om een 'lotgenotengroep' op te starten, zowel voor de jongvolwassenen als voor het netwerk.
- Ervaringsdeskundige inzetten: een mama met pedagogische vaardigheden die daarvoor opgeleid is, gaat mee naar gezinnen om zo het 'ouderstandpunt' niet te vergeten.
- Contextexpert meenemen: een collega die zich gespecialiseerd heeft in het werken met het netwerk van jongeren ondersteunt de begeleider bij (niet-evidente) contacten met het netwerk.

Het model over ouderlijke vaardigheden van Patterson⁹ wordt daarnaast voorgesteld aan ouders, maar ook toegepast door de begeleider. Het doel is om ouders op die manier vaardiger te helpen worden in het opvoeden, escalaties te verminderen en ouders een beter gevoel te geven in hun rol als opvoeder. De 5 strategieën zijn: disciplineren (duidelijkheid), monitoring (vragen stellen), positieve bekrachtiging (complimenten geven), positieve betrokkenheid (aanwezig zijn) en interpersoonlijke probleemoplossing (luisteren).

Inkomen en activering

Vanuit de visie dat een inkomen de basis bij uitstek is om criminaliteit tegen te gaan en om huisvesting te garanderen, zet Back On Track daar sterk op in. Als eerste stap om een inkomen te waarborgen verkennen we de rechten van de cliënt. Dat doen we tijdens de verkennende gesprekken die voorafgaan aan de opstart van de daadwerkelijke begeleiding. Na instructies nemen de jongvolwassenen dat zelf verder op.

Daarnaast zetten we in op 2 pijlers om de jongere te activeren: (traject naar) tewerkstelling en/of opleiding. Als de kwalificatiegraad niet conform de capaciteiten van de jongere is en er bereidheid is om stappen te zetten naar een extra kwalificatie, ondersteunen we dat en zoeken we naar een gepaste begeleiding. We zoeken realistische opleidingen die op korte termijn een versterkte kwalificatie en dus ook een sterkere positie op de arbeidsmarkt teweegbrengen.

Voor de jongvolwassenen die zich op de arbeidsmarkt begeven, zoeken we in samenwerking met de VDAB-werkwinkel naar een passende tewerkstelling die aansluit bij de capaciteiten en kwaliteiten van de jongere. Een vaste VDAB-medewerker is daarvoor verbonden aan het project. Daarnaast zetten we in op vrijwilligerswerk om zo een gevoel van relevantie, bijdrage aan de samenleving en verbondenheid met de omgeving te creëren voor de jongere. Back On Track streeft ernaar dat de jongere een inkomen verwerft uit arbeid en alleen bij uitzondering en als het nodig is uit een vervangingsinkomen. In een individueel traject bekijken we welk inkomen geschikt is volgens de capaciteiten die de jongere heeft (leefloon voor studenten of voor jongvolwassenen die een opleiding volgen, vrijwilligersvergoedingen in afwachting van werk, loon uit arbeid, ziekte-uitkering, invaliditeit ...).

Recidive vermijden

Back On Track wil voor de doelgroep van jongeren uit detentie de kans op recidive verminderen. Daarom zetten we op verschillende manieren in op bewustwording en zoeken we samen met de jongere naar een positief perspectief op de toekomst. We gaan daarbij enerzijds herstelgericht te werk. Dat houdt in dat we een hersteltraject opzetten wanneer zowel slachtoffer(s) als dader dat wensen. Emotie vormt de basis om tot een ontmoeting te komen tussen beide partijen.

Anderzijds zetten we aspecten uit de methodiek Nieuwe Perspectieven bij Terugkeer (NPT) in om het recidivegevaar te beperken. NPT zetten we in bij jongvolwassenen die uit een gesloten instelling terugkeren naar hun eigen omgeving en die zware feiten pleegden. Het algemene doel is om het risico op recidive substantieel te verminderen. NPT zet verder sterk in op het activeren van de context van de jongere.

⁹ [Positief ouderschap: het model van Patterson | Opgroeien](#)

Meer specifiek nemen we volgende technieken van NPT mee binnen de BOT- trajecten: motiverende gespreksvoering en de delictgeschiedenis en -patronen ontdekken, denk- en gedragspatronen verkennen en bevragen (o.a. denkfouten benoemen en erover reflecteren, cognitieve uitdaging en herstructurering, zelfinstructietraining, het zoeken naar helpende en oplossingsgerichte gedachten ...).

Het Good Lives Model¹⁰ is een holistisch model voor rehabilitatie in de forensische behandeling. Het model kijkt naar onderliggende drijfveren van strafbaar gedrag. Hoewel gedrag aan de oppervlakte soms heel instrumenteel en antisociaal oogt, ligt daaronder vaak een meer basaal emotioneel motief. Het model gaat ervan uit dat mensen (vaak geleidelijk) tot strafbare feiten komen omdat zij een – voor hen – waardevolle uitkomst zoeken. Een delict is daarmee vaak een verkeerde manier om iets goeds te bereiken. De behoefte is normaal en menselijk, maar de vorm beschadigt anderen. Tekorten of beperkingen in de persoon en/of in de omgeving staan een meer sociale manier om in die behoeften te voorzien, in de weg. Het doel van het Good Lives Model is mensen helpen richting duurzame manieren om die behoeften te bereiken, waardoor de noodzaak om dat op een schadelijke of strafbare manier te doen, afneemt. Daardoor worden mensen veiliger voor de maatschappij (en de maatschappij veiliger voor hen). Dat kan door mensen vaardigheden te leren en al aanwezige kwaliteiten (sterke kanten) verder te ontwikkelen.

De cirkel van gedragsverandering maakt inzichtelijk welke stappen iemand doorloopt in een veranderingsproces. Het veranderingsproces wordt in een cirkel van 6 stappen weergegeven. De cirkel is gebaseerd op het veranderingsmodel van Prochaska en Diclemente¹¹. Dat model is een van de pijlers van de methode van motiverende gespreksvoering.

- Voorbeschouwing (precontemplatie): op dit niveau bestaat er (nog) geen intentie tot verandering. De persoon is zich vaak niet bewust van het probleem. Anderen zoals een ouder, partner of leerkracht kunnen zich juist wel bewust zijn van het probleem (bijv. drinken, blowen, te weinig bewegen, te weinig studeren).
- Overpeinzing (contemplatie): de persoon is zich bewust dat hij of zij een probleem heeft. De motivatie om er iets aan te doen is aanwezig, maar de persoon onderneemt nog geen actie.
- Besluitvorming (voorbereiding): op dit niveau maakt de persoon echt plannen om iets aan het gedrag te gaan doen.
- Actie: hier onderneemt de persoon daadwerkelijk actie om het gedrag te veranderen.
- Volhouden of consolidatie: op dit niveau probeert de persoon de bereikte verandering te bestendigen en niet terug te vallen. Het nieuwe gedrag moet een plaats vinden in het leven en geïntegreerd worden met andere activiteiten.
- Terugval: in de meeste gevallen is de persoon niet in staat om de bereikte situatie van bij de eerste poging volledig vast te houden. Terugval komt geregeld voor en het proces begint dan opnieuw.

Individuele begeleiding en afronding

Back On Track voorziet in een integrale, individuele begeleiding die breed inzet op verschillende domeinen. Zo werken we, naast de 4 pijlers, samen met de jongere aan volgende domeinen: budget, administratie, maatschappelijke identiteit, gezondheid, vrijetijdsbesteding, uitbreiding van het professionele netwerk, zelfredzaamheid ... Op het vlak van budget werken we in eerste instantie rond het omgaan met een beperkt inkomen. De doelstelling is daarbij om te starten met budgetbeheer, door te groeien naar budgetbegeleiding om uiteindelijk financiële zelfredzaamheid te bekomen. De administratie wordt, wanneer dat mogelijk is, door iemand binnen het netwerk van de jongere opgenomen. Zo niet, brengt de begeleider die samen met de jongere in orde zodat die op een zelfstandige manier met administratie kan omgaan tegen het einde van de begeleiding.

¹⁰ [Jeugd delinquentie en rehabilitatie: Onderzoek naar het Good Lives Model | Opgroeien](#)

¹¹ <https://mens-en-samenleving.infonu.nl/diversen/34923-cirkelfasen-van-gedragsverandering-prochaska-en-diclemente.html>

Verder gaan we met de jongere op zoek naar vrijetijdsbesteding, naar plaatsen waar de jongere met nieuwe mensen kennis kan maken en waar die talenten kan ontplooien. Dat kan gaan van vrijwilligerswerk tot hobby- of sportclub. Ook zetten we via een actieve samenwerking in op de zelfredzaamheid van de jongere door hulp te bieden bij dagelijkse taken (kuisen, koken, recycleren, boodschappen doen ...). Alleen voor zaken die het netwerk niet zelf kan opnemen, zoeken we ten slotte proactief naar ambulante hulpverlening om zo residentiële hulp te voorkomen. In het begin van de begeleiding hebben we dagelijks face to face contact met de jongere in zijn of haar leefomgeving. Na de startfase doen we dat minstens 3 keer per week. De BOT-begeleiding evalueren we daarna driemaandelijks. Daarbij betrekken we ook het netwerk. Bij de afronding nodigen we alle actoren uit die bij de eerste contacten aanwezig waren om de begeleiding te evalueren en de afspraken voor de toekomst te overlopen.

Daarnaast passen we nog (elementen uit) heel wat methodieken toe tijdens de begeleiding.

Positieve heroriëntering

We geloven hard in de visie van positieve heroriëntering. Als we op zoek gaan naar de werkzame factoren voor de begeleiders in de praktijk, kunnen we dat als volgt proberen te bundelen:

We zijn overtuigd dat mensen zich in het dagelijkse al te vaak bezighouden met het feitelijke niveau. Dat is het niveau waarbij mensen zich presenteren, zich beschermen tegen de ander en de buitenwereld, niet in contact komen met zichzelf, maar dus ook niet met betekenisvolle derden. Door het emotionele, en op de momenten waarop het er écht toe doet, ook het existentiële niveau in je leven toe te laten, kom je op het niveau van verbinding, ontmoeting. De echte pijn, angst of andere échte gevoelens zien bij de ander en voelen bij jezelf, zorgt ervoor dat er verbinding ontstaat. Binnen de Back On Track-begeleiding houden we vast aan de overtuiging dat verbinding en de nood eraan centraal staan in elk mensenleven. De job van de begeleider bestaat er onder andere in de lagen van de ui te pellen, tot alleen de kern overblijft. Zo begrijpen jongeren hun denkpatroon beter en kunnen ze die bijsturen waar nodig. Jongeren focussen zich al te vaak op de strategie en niet op het doel.

Voorbeeld:

Jongere zegt: "Ik wil mijn moeder nooit meer zien!"

Focus: boos zijn op moeder, moeder vermijden en ontwijken, elk contact afwimpelen of het zouden verwijten of agressie moeten zijn.

Boodschap die echt telt: "Ik ben zo bang dat mijn moeder me weer zo hard zal kwetsen, dat ik haar beter ontwijk om mezelf te beschermen. Jammer dat het zo moet zijn, ik was liever bij haar geweest zonder dat ik daar hoef mee in te zitten."

De taak van de begeleider bestaat erin de jongvolwassene te laten reflecteren over de echte betekenis van de uitspraak 'ik wil mijn moeder nooit meer zien'. De jongere moet opnieuw in connectie komen met het initiële doel, we moeten de jongere laten zien dat die focus op de strategie en de begeleider moet, zodra alles duidelijk is, weer verbinding faciliteren vanuit meerzijdige partijdigheid.

Nieuwe autoriteit¹²

- Relatiegebaren:
 - o Heel actief tonen aan jongeren in begeleiding dat we hen belangrijk vinden, aan hen denken, met hen bezig zijn, momenten weten te waarderen etc.

¹² [Wat is nieuwe autoriteit? | Opgroeien](#)

- Aandacht voor rituelen:
 - In het leven van jongvolwassenen is symboliek heel belangrijk. We denken daarbij aan het verbranden van slechte momenten, aandacht voor verjaardagen, overlijdens, belangrijke momenten in het leven van de jongeren en/of hun netwerk, van de opstart en de afronding een moment maken, uitnodigen op evenementen als de begeleiding afgerond is etc.
- Zelfbepaling:
 - Begeleiders meten hun kwaliteiten als begeleider heel vaak aan hoe goed het die dag gaat met de jongeren die ze in begeleiding hebben. De impact van problemen in de leefwereld van de jongere, druk die jongeren zetten, tragiek in het leven van de jongeren waarmee we werken is vaak ontzettend groot. Daarom is het belangrijk om goed te beseffen dat je alleen kunt instaan voor je eigen handelen en ook aan de hand van dat handelen te meten of je goed gehandeld hebt in bepaalde situaties.
- Aankondiging:
 - Tijdens een traject zien we vaak patronen die een halt toegeroepen moeten worden. Vanuit een boodschap van liefde, omdat het zo niet meer verder kan én omdat we iets anders toewensen aan de jongere, zetten we een aankondiging in. Die aankondiging toont aan dat wij anders zullen reageren als wij met de jongere in een bepaalde situatie terechtkomen. In de praktijk zijn we vaak aanwezig als een ouder een aankondiging doet, om de ouder én de jongere te ondersteunen. We vragen in een aankondiging niet aan de jongere om iets anders te doen, we delen mee dat we zelf iets anders gaan doen. De mededeling is transparant, helder, duidelijk, gedragen door meerdere mensen.
- De autoriteit verbreden:
 - Je weet nooit wat er achter 4 muren gebeurt. In de loop van een begeleidingstraject wordt dat heel vaak snel duidelijk. Een steeds terugkerend fenomeen is schaamte, waardoor we ouders zien die er alleen voor staan in de opvoeding van hun (ondertussen meerderjarige) kind. Schaamte ontstaat door feiten die achter 4 muren gebeuren en die alleen door het kerngezin geweten zijn. Een nefast gevolg van die schaamte is het feit dat weinig mensen op de hoogte zijn en er patronen ontstaan die voor de gezinsleden niet acceptabel zijn. Een voorbeeld dat vaak voorkomt, is oudermishandeling van een zoon op een alleenstaande ouder door verslaving en de daaraan gekoppelde geldnood. Door de autoriteit te verbreden, aan te kondigen dat vanaf heden de burens, vrienden en familieleden op de hoogte zullen gebracht worden van nieuwe feiten en dat er gehandeld zal worden (in dit voorbeeld kan het gevolg een klacht bij de politie zijn), terwijl de burens, vrienden en familie erbij staan, heeft een heel krachtig effect naar de moeder toe, die vanaf heden niet meer toestaat dat die zaken gebeuren. Ook bij de zoon, die ziet dat het patroon van verzwijgen doorbroken is, zien we in de praktijk een grote impact, wat alleen een welgekomen neveneffect en juist níét de ultieme doelstelling van deze visie is.

Herstelgericht werken

- Verbinding als antwoord op 'de-link-wentie'
 - We geloven dat jongeren die een stem krijgen in deze samenleving, die deel uitmaken van de samenleving door werk, vrije tijd en netwerk, hun plaats in deze maatschappij vinden. Onze job is verbinding maken met de leefomgeving.
- *Social discipline window*
 - In alle acties naar jongeren en hun netwerk houden we rekening met de pijlers structuur en relatie. Structuur omvat duidelijkheid, afspraken, regels, omgangsvormen, verwachtingen. Relatie omvat nabijheid, zorg ...
 - Elke beslissing op teamniveau houdt rekening met:
 - Is wat en waarom duidelijk?
 - Komen jongeren of hun netwerk daardoor verder te staan?

- Herstellend tweegesprek
 - Aan de hand van deze methodiek herstellen we breuken tussen de jongere en de ouder.
 - Assessments: de begeleider bespreekt eerst met betrokkenen apart.
 - Herstelgesprek: om de breuk te herstellen.
- Hergo
 - ingrijpender dan een herstellend tweegesprek
 - met getuigen, steunfiguren
 - bij feiten die zich op existentieel niveau bevinden.
- Proactieve cirkel
 - Met het spel 'Cirkelen in het gezin' gaan we naar onze jongeren en hun context.
 - Met 'Cirkelen in team' geven we de start van onze wekelijkse teamvergadering vorm. Collega's leren elkaar beter kennen door deze cirkelvragen.

Contextuele therapie van Nagy

- Alle collega's binnen Back On Track volgen deze opleiding.
- Het is onmogelijk uit deze theorie te halen wat zinvol is voor Back On Track, omdat we ervan overtuigd zijn dat deze theorie 1 geheel is. Het biedt een stevige kapstok aan hulpverleners die de blik van de hulpverlener op het gezin verruimt.

Housing First for Youth

- *(Zie hierboven)* Housing First for Youth is een inspiratie. We hadden er bij de start van Back On Track nog nooit van gehoord. Het is boeiend om de evoluties in Housing First for Youth te zien en die naast de evoluties in Back On Track te leggen.

Trauma informed care

- We zijn ons bewust dat we aan de slag gaan met mensen die trauma meegemaakt hebben.
- We weten dat dat een impact heeft op het kunnen in verbinding gaan met mensen in de omgeving en het toelaten van personen die nabij zijn.
- We zijn transparant in wat we doen en zeggen, we zijn voorspelbaar en betrouwbaar.

3.2 Argumenten op basis van onderzoek

Het wetenschappelijke bewijs dat Housing First een effectieve en kosteneffectieve benadering is om dakloosheid te bestrijden, komt voornamelijk uit studies die zich richten op volwassenen. Voor Housing First for Youth (HF4Y) is het wetenschappelijke debat nog niet beslecht, juist omdat we het model niet zomaar kunnen kopiëren, maar moeten aanpassen aan de specifieke kenmerken van de doelgroep. Die aanpassing aan jongvolwassenheid is nog volop bezig.

Op basis van het kwalitatieve onderzoek door KU Leuven LUCAS naar Back On Track konden we de werkzame factoren van dit programma identificeren.

In lijn met de filosofie van Housing First for Youth, zetten we vanaf de start sterk in op **huisvesting**. Zowel de jongeren als de begeleiders ervaren dat als een prioriteit in het traject. Voor jongeren is het dan ook vaak een van de voornaamste redenen om deel te nemen aan het programma. Vzw Oranjehuis stelt tijdelijke woningen beschikbaar voor 4 maanden, wat een oplossing kan zijn in acute situaties en rust kan brengen voor de jongere. Daarnaast is er een huurgarantie: de begeleider of het OCMW betaalt de huur rechtstreeks aan de verhuurder met het inkomen van de jongere. We zetten ook in op een nauw contact met de verhuurder. Verder hanteren de begeleiders een pedagogische visie, waarbij ze niet wachten op een vonnis wanneer er problemen ontstaan. Zo kan de jongere sneller doorschuiven naar een nieuwe woning. Anderzijds brengt het zelfstandig wonen voor sommige jongeren wel wat eenzaamheid met zich mee.

Back On Track biedt daarnaast op het vlak van **inkomen en activering** een unieke meerwaarde doordat we samenwerken met een vaste VDAB-medewerker die outreachend werkt naar de jongeren toe. De jongere kan verschillende zaken uitproberen op het vlak van opleiding en/of werk en krijgt daarbij van die medewerker begeleiding op maat. Dat zorgt voor een hogere toegankelijkheid en meer vertrouwen. De jongere kent de medewerker, waardoor de drempel naar de VDAB sterk verlaagt. Wel blijft werk voor deze doelgroep precair. Er wordt vaak met tijdelijke of dagcontracten gewerkt, waardoor er weinig werkzekerheid is.

De sterke inzet op **het netwerk van de jongere** is ook een belangrijke succesfactor. We focussen op de contacten met zowel het informele als het formele netwerk, waarbij we het netwerk ook op hun verantwoordelijkheid wijzen. Binnen het informele netwerk werken we zo onder andere aan het herstel van breuken, aan toenadering en verzoening, en creëren we betrokkenheid ... We proberen personen uit het netwerk in te schakelen bij de ondersteuning van de jongere op verschillende levensdomeinen. We houden ook zonder de jongere contact met het netwerk. Een begeleider gaat bijvoorbeeld af en toe een koffie drinken met een ouder, zoekt vrienden op van de jongere ... Zo worden ze mee betrokken in de begeleiding. Het laat ook toe om de jongere op een afstand op te volgen, wanneer de jongere zelf geen begeleiding (meer) wenst. De jongere kan dus zelf wel de begeleiding opzeggen, maar de begeleider laat niet los.

Een sterke methode is de netwerkwandeling waarbij we inzetten op storytelling: de begeleider gaat samen met de jongere op pad langs verschillende plaatsen die belangrijk zijn geweest in het leven van de jongere. Die methodiek maakt veel los bij de jongere en we gaan ermee aan de slag in het traject. Tijdens de netwerkwandeling zelf leggen we waar mogelijk ook al contact met het (vroegere) netwerk.

De focus op zowel het netwerk als op inkomen, als activering en huisvesting getuigt van een generalistische aanpak met aandacht voor alle levensdomeinen en het versterken van de jongere. Daarnaast toont dit onderzoek dat **de intensiteit van Back On Track** werkt, in combinatie met **de begeleidershouding**. Een voltijdse begeleider ondersteunt 4 jongeren, waardoor er tijd en ruimte is om zeer persoonlijk en op maat van de jongere te werken, om intensief in te zetten op het netwerk en om samen met de jongere op pad te gaan (bijv. samen huisvesting bezichtigen, netwerkwandeling). Samen dingen doen met de jongere blijkt dan ook een duidelijk werkzaam principe, zo bouwen we ook in het praktische samenwerken de relationele band op.

Back On Track draagt ook bij aan een positieve identiteitsontwikkeling. Kernelementen van de begeleidershouding zijn onder andere een sterke nabijheid, optimisme en het uitdragen van het geloof in de jongere, blijven aanklappen en een onvoorwaardelijke houding. De begeleider ziet zichzelf meer als coach naast de jongere die aan het stuur blijft, ook als dat ertoe zou leiden dat de jongere in de problemen terechtkomt. De begeleider zal de jongere laten beslissen, maar telkens wel opnieuw het gesprek aangaan. Doordat de begeleiding maar 1 jaar duurt, kan dat de effectiviteit versterken om op korte tijd veel stappen vooruit te zetten. Begeleiders ervaren dat die intensiteit, samen met de begeleidershouding, hen onderscheidt van andere diensten.

De jongeren zelf zijn soms wel vragende partij voor een langere begeleiding. Daarnaast brengt de intensieve begeleiding ook enkele aandachtspunten met zich mee. Het vormt een uitdaging om een goede balans te vinden tussen intensieve begeleiding enerzijds en de jongeren zelf stappen te laten ondernemen anderzijds.

Begeleiders geven aan dat de workload zwaar kan zijn, net als het verantwoordelijkheidsgevoel. Tijdens het onderzoek zijn de begeleiders meer nadruk gaan leggen op de verantwoordelijkheid van de jongere.

Daarnaast is de continuïteit van de begeleider voor de jongere tijdens zo'n intensief traject een aandachtspunt. Verloop onder de medewerkers maakt dat jongeren opnieuw hun verhaal moeten vertellen en een band moeten opbouwen. Uit de interviews blijkt dat dat niet voor iedere jongere evident is en dat het het goede verloop van de begeleiding kan belemmeren.

Een andere succesfactor is **de goed uitgebouwde samenwerking met verschillende organisaties en sectoren** in het werkveld: OCMW, CAW, VDAB, justitie, sociale huisvestingsmaatschappijen, drughulpverlening, geestelijke gezondheidszorg, lokale werkingen rond activering ... Het OCMW blijkt een essentiële partner voor onder andere budgetbeheer en de huurgarantie. Ook de specifieke VDAB-medewerker die verbonden is aan het project zorgt voor een enorme meerwaarde met een hogere toegankelijkheid van de VDAB tot gevolg. Momenteel hebben we die nauwe betrokkenheid niet meer omdat de VDAB andere accenten legt. Daarnaast nemen Back On Track-begeleiders zelf actief deel aan verschillende lokale overlegstructuren. Wel zijn er verschillen naargelang de regio. Zo kent de regio rond Kortrijk zeer sterke samenwerkingsverbanden met de vereniging W13 die een gezamenlijk sociaal welzijns- en zorgbeleid uitstippelt in Zuid-West-Vlaanderen. In onder andere de regio's rond Brugge, Ieper, Oostende en Gent werden tijdens dit project eerste stappen gezet richting meer structurele samenwerkingen.

Ten slotte is ook **de open organisatiecultuur en de aandacht voor coaching en intervisie** opmerkelijk. De medewerkers krijgen veel vertrouwen en ruimte van de directie en coördinator, wat zich onder andere toont in het flexibel invullen van de eigen werkuren, het vlot en veilig kunnen aanklaarten van zaken waar men het niet mee eens is, weinig rapportering ... Die werkcontext is een belangrijke randvoorwaarde om de methodiek te laten slagen. De professionele ondersteuning en coaching van de begeleider bestaat, naast de wekelijkse teamvergadering, uit tweewekelijkse intervisies waarin de begeleiders onderling in kleine groepjes uitwisselen over een casus of over een specifiek thema. Die groepjes zijn gemengd: Back On Track-begeleiders zitten samen met begeleiders uit andere teams van vzw Oranjestad om zo ook andere perspectieven en methodieken binnen te brengen.

Daarnaast zetten we sterk in op individuele coaching. Nieuwe medewerkers hebben om de 3 weken een coachingsessie met de coördinator van ongeveer een halve dag, waarin we onder andere focussen op de begeidershouding. De frequentie vermindert wanneer de begeleider meer geroutineerd is (driemaandelijks), maar hangt ook af van de noden en wensen van de begeleider zelf. De intensiteit van die organisatorische ondersteuning is essentieel om de modelgetrouwheid te waarborgen. Op die manier zorgen we ervoor dat alle begeleiders de kernprincipes waarmaken.

Tijdens het voorjaar van 2024 maakte professor Koen Hermans de resultaten van het onderzoek bekend.

Het onderzoek toont aan dat het begeleidingsprogramma Back On Track positieve resultaten boekt. Zo blijkt dat de meerderheid van de doelgroep na 1 begeleidingsjaar gehuisvest is met een huurcontract op eigen naam: van de 123 jongeren die hun traject beëindigden hebben er 96 een huurcontract op eigen naam op het einde van hun traject (78%). De meerderheid van die jongeren (50%) huurt een woning op de private huurmarkt, 28% huurt een sociale woning. Een minderheid verblijft bij hun ouder(s) of andere familie (7%), bij hun partner (6%), bij vrienden (4%) of in opvang (5%) op het einde van hun traject.

Daarnaast haalt bijna de helft van de jongeren (46%) het hoofdkomen uit werk of uit een vervangingsinkomen (inkomensvervangende tegemoetkoming, invaliditeitsuitkering of werkloosheidsuitkering) op het einde van het begeleidingsjaar. 85% van die jongeren heeft 3 maanden na het traject nog altijd een inkomen uit werk of een vervangingsinkomen. De andere jongeren ontvangen voornamelijk een leefloon of financiële ondersteuning van het OCMW. Op het einde van hun traject geeft ongeveer 1 op de 4 jongeren aan werk te zoeken. 1 op de 5 werkt voltijds en nog eens 1 op de 5 werkt deeltijds of via interimcontracten. Daarnaast geeft 14% aan niet te werken door een opleiding of studies.

1 op de 5 jongeren uit detentie pleegt opnieuw feiten tijdens of binnen 6 maanden na de beëindiging van het traject, waarmee vzw Oranjestad goede resultaten boekt ten opzichte van de benchmark van 50% recidive. Verder voltooide de meerderheid van de jongeren hun traject, 12 jongeren (9%) haakten vroegtijdig af (drop-outs).

Uit de bevraging van de jongeren op het einde van hun traject blijkt verder dat 87% van de jongeren zich sterker in het leven voelt staan dankzij Back On Track (eerder tot helemaal akkoord). Nog eens 88% is tevreden over de woonsituatie (eerder tot helemaal akkoord). Bijna allemaal hebben ze het gevoel dat ze weten bij welke hulpverlener ze terecht kunnen als ze daar nood aan hebben (94% eerder tot helemaal akkoord). De meesten geven aan dat ze dankzij Back On Track meer kennis hebben over de (hulpverlenings)diensten waar ze een beroep op kunnen doen (89% eerder tot helemaal akkoord). Ook geven de jongeren een hogere mate van tevredenheid aan op verschillende levensdomeinen (wonen, geld en administratie, werk en opleiding ...) ten opzichte van het begin van hun traject. Ten slotte merken de begeleiders een significante verbetering in de zelfredzaamheid van de jongeren op het einde van hun traject.

De werkzame factoren die het onderzoek van professor Koen Hermans naar voren schuift zijn:

- prioritaire inzet op huisvesting
- outreachende VDAB-medewerker
- inzet op het netwerk
- intensiteit Back On Track in combinatie met de begeleidershouding
- brede samenwerking met andere organisaties
- coaching en intervisie.

Het gevoerde onderzoek doet 6 aanbevelingen: voldoende en betaalbare huisvesting voor lage inkomens (1), nood aan geïntegreerde zorg (2), focus op begeleidershouding met aandacht voor diversiteit aan expertise (3), verhoogde toegankelijkheid geestelijke gezondheids- en VAPH-sector (4), transparante en snellere werking justitie (5) en nood aan vervolgonderzoek (6).

4. Voorwaarden voor uitvoering

4.1 Competente medewerkers

In Back On Track werken medewerkers met ervaring in het vormingswerk en algemeen welzijnswerk binnen detentie, begeleiders uit ambulante en residentiële jeugdhulp. Belangrijker dan de vooropleiding is bij ons de zekerheid dat mogelijke medewerkers een duidelijk beeld hebben van de jongeren met wie we aan de slag gaan. We werken niet met de arme dakloze die heel dankbaar is voor de kansen die de begeleider aanbiedt. We werken met jongvolwassenen met een eigen wil, drijfveer, zelfbeschikkingsrecht, drang naar autonomie. Jongeren die fouten mogen en zullen maken.

Wat nodig is, kwam al aan bod tijdens de theoretische kaders. Daarnaast zijn volgende zaken voor ons essentieel in de job:

- werken met gezinnen en netwerk
- empowerend werken
- optimisme
- geloof in de jongeren
- geloof in crisis
- zelfredzaamheid, autonomie in een job waarin je vaak alleen bent
- out of the box denken
- rock-'n-rollbegeleidingsstijl
- creativiteit
- meer doener dan denker
- open-minded
- neutrale vraagstelling
- geloof in kansen
- geduldig
- het vermogen een traject te beoordelen
- planmatig en doelgericht werken
- kunnen omgaan met de druk van impact meten
- reflectievermogen
- verbindend
- spreken in waarheid
- op zoek naar existentieel niveau
- niet bang om in de modder te staan
- stevig in de schoenen
- aanklappend
- eerder uitdagingen zien dan problemen
- ...

We organiseren een training in functie van de oproep 'Intersectorale en intensieve ondersteuning van jongvolwassenen in (dreigende) dak- en thuisloosheid'. Vzw Sam zorgt voor continuering van het aanbod en voorziet vrij beschikbaar lesmateriaal. Het coachingtraject is een samenwerking met vzw Sam, vzw Oranjestad en AP Hogeschool.

- Coaching: medewerkers hebben tweewekelijks een coachinggesprek van 2 uur met hun directe leidinggevende. Dat coachinggesprek behandelt enerzijds de begeleidingen van de collega, maar anderzijds wordt hard stilgestaan bij wat en hoe de collega de begeleidingen invult, welke noden er zijn, welke acties er gekoppeld worden aan bepaalde uitdagingen. Doel van de coaching is dat de collega nieuwe perspectieven, blikken, opties krijgt binnen het begeleidingswerk. Daarnaast krijgen begeleiders, door kritisch bevraagd te worden, een spiegel voorgehouden over hun functioneren. Belangrijk binnen de coaching is dat de coach niet voorzegt wat de begeleider moet gaan doen, maar wel actief bevraagt wat hij waarom gedaan heeft. Op die manier ontwikkelen we denkpatronen en denkkaders bij de begeleider.
- Klein team: regiocollega's zitten tweewekelijks samen. Ondersteuningsplannen, driemaandelijke evaluaties, regionaal gebonden thema's, teamvorming en dergelijke komen aan bod. In het kleine team nodigen we jongeren uit om hun ondersteuningplan of driemaandelijke evaluatie voor te stellen samen met de begeleider.
- Groot team: teamvergadering met alle collega's van Back On Track met als insteek de gemeenschappelijke visie, inspiratie en info delen.
- Elke begeleiding krijgt een duopersoon die mee is in het begeleidingstraject. Dat biedt ook een absolute meerwaarde bij overlegmomenten.

4.2 Kwaliteitsbewaking

Ons project richt zich op impact. We willen tastbare, duidelijke resultaten vooropstellen en willen doelgericht werken. Wij registreren volgende zaken:

- Heeft de jongere een huurcontract op eigen naam of niet? Zo nee, heeft de jongere een duurzame woonsituatie?
- Heeft de jongere een actief netwerk, privé en professioneel, die de uitdagingen van zelfstandig wonen kan ondersteunen?
- Is er recidive geweest gedurende het traject?
- Heeft de jongere een ander inkomen dan leefloon?
- Om het persoonlijke welbevinden van de jongere te kunnen evalueren, gebruiken we de spinnenwebmethodiek rond de relevante levensdomeinen. Zo hebben we naast de objectieve geregistreerde KPI's, ook de subjectieve beleving van de jongeren over de betekenis van het traject in hun leven.

Jaarlijks nemen we de registraties mee naar de driedaagse met het team. We bekijken daarbij of we:

- de juiste zaken meten
- de vooropgestelde resultaten behalen
- de werkzame factoren kunnen uitdiepen
- ballast overboord kunnen gooien
- het meetinstrument kunnen verbeteren.

De coördinator, de teamcoaches en de interne werkgroep binnen vzw Oranjehuis zijn verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking.

4.3 Ruimte en infrastructuur

Collega's die bij Back On Track werken hebben een eigen wagen die dagelijks ter beschikking is. Ze hebben geen bureauruimte in hun werkingsgebied. Alleen de collega's in regio Kortrijk kunnen gebruikmaken van al bestaande bureauruimtes. Naast een financiële is dat ook een bewuste overtuiging. Zo spenderen ze meer tijd met de jongeren en het netwerk. Collega's kunnen elkaar bellen of met elkaar afspreken om ervaringen uit te wisselen.

We hebben in Back On Track een aantal tijdelijke woningen ter beschikking die we inzetten als we jongeren in een onveilige situatie van dak- of thuisloosheid aantreffen. Dat is zeker een van de werkzame factoren.

Klik hier als u tekst wilt invoeren.

4.4 Kostprijs

Een organisatie die met een nieuwe praktijk aan de slag gaat, wil graag weten met welke kosten zij rekening moet houden. Als het niet mogelijk is een indicatie van de kosten te geven, geef dan aan wat de belangrijkste kostenposten zijn. In de beginfase brengen de introductie en implementatie van het programma in de organisatie ook kosten met zich mee. Besteed daar aandacht aan!

Geef als ze bekend zijn de kosten aan waarmee rekening gehouden moet worden, bijvoorbeeld:

- menskracht (salariskosten of ureninzet)
 - Een voltijdse collega heeft 4 jongeren in begeleiding.

4.5 Overdracht en implementatie

Beschrijf op welke manier je je praktijk bekendmaakt en implementeert. Hoe maak je dat je praktijk overdraagbaar is: hoe zorg je ervoor dat anderen de praktijk ook kunnen uitvoeren? Is er een handleiding, draaiboek, checklist?

- Is er een handleiding, protocol of checklist voor de overdracht? Ja. De handleiding bevat een beschrijving van doelen, doelgroep en materialen en de inhoud van de activiteiten. Zie bijlage A: methodiekenmap Back On Track.
- Is er een systeem voor implementatie of (als het relevant is) een implementatieplan? Nee.
- Is er aandacht voor het belang van draagvlak creëren voor implementatie?
 - Opleiding voorzien voor 2024-2025 gekoppeld aan uitbreiding over Vlaanderen. Op basis van de positieve resultaten van Back On Track stelt Opgroeien middelen ter beschikking om ondersteuningstrajecten voor jongvolwassenen in (dreigende) dak- en thuisloosheid te financieren geïnspireerd op de werking van Back On Track.
- Zijn er andere publicaties, software, trainingen, formulieren en/of artikelen die de implementatie ondersteunen?
 - Het onderzoek dat bekendgemaakt werd door KU Leuven, LUCAS.

- Is er een mogelijkheid tot samenwerking?
 - Absoluut! We geloven in samenwerken, met vereende blik een casus bekijken, aanpakken, ondersteunen. We werken graag samen met eenieder die van betekenis kan zijn in het leven van de jongvolwassenen die we opvolgen.

5. Bronnen en bijlage

- Boszormenyi-Nagy, I. (1987). Foundations of Contextual Therapy: Collected papers of Ivan Boszormenyi-Nagy. <https://psycnet.apa.org/psycinfo/1987-97616-000>
- Gaetz, S.G. (2017).. Homeless Hub. Geraadpleegd op 3 augustus 2023, van <https://www.homelesshub.ca/sites/default/files/COH-AWH-HF4Y.pdf>
- Omer, H., Sappir, S. L., & Herbsman, M. (2010). The new authority. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511974229>
- Vermeir, E., Hermans, K. (2023). Back On track: een nieuw begeleidingsprogramma voor dak- en thuisloze jongeren en jongeren uit detentie. Leuven: LUCAS.
- Bijlage A: methodiekenmap Back On Track

6. Contactgegevens

Wie maakte de beschrijving op?

Naam: Wouter Vanclooster

Uitvoerende organisatie: vzw Oranjehuis

Adres: Moorseelsestraat 146, 8501 Heule

E-mail: wouter.vanclooster@oranjehuis.be

Telefoonnummer: 0490 44 65 26